
Vergaderjaar 2022 – 2023

32 813 Kabinetsaanpak Klimaatbeleid

AS **VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG**
Vastgesteld 6 december 2022

De leden van de vaste commissie voor Infrastructuur, Waterstaat en Omgeving¹ hadden kennisgenomen van de brief van 26 september 2022² waarbij de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening de vragen beantwoordde van de leden van de fracties van GroenLinks en de PvdD inzake een aantal brieven³ betreffende hyperscale datacenters. De leden van de fractie van de **PvdD** wensten de regering naar aanleiding van deze beantwoording nog een aantal vervolgvragen te stellen. De leden van de fractie van **50PLUS** sloten zich bij de door de fractie van de PvdD gestelde vragen aan.

Naar aanleiding hiervan is op 27 oktober 2022 een brief gestuurd aan de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening.

De minister heeft op 2 december 2022 gereageerd.

De commissie brengt bijgaand verslag uit van het gevoerde schriftelijk overleg.

De griffier van de vaste commissie voor Infrastructuur, Waterstaat en Omgeving,
Dragstra

¹ Samenstelling:

Atsma (CDA), De Boer (GL), Van Dijk (SGP), Pijlman (D66), Klip-Martin (VVD), Baay-Timmerman (50PLUS), A.J.M. van Kesteren (PVV), Arbouw (VVD), Bezaan (PVV), Fiers (PvdA), Dessing (FVD), Geerdink (VVD), Janssen (SP), Kluit (GL), Van der Linden (Fractie-Nanninga), Meijer (VVD) (*voorzitter*), Moonen (D66), Nicolai (PvdD), Prins (CDA), Recourt (PvdA), Rietkerk (CDA), vacant (GL), Verkerk (CU), De Vries (Fractie-Otten), Van Pareren (Fractie-Nanninga), Raven (OSF) en Karakus (PvdA) (*ondervoorzitter*).

² Kamerstukken I 2022/23, 32 813, AO.

³ Kamerstukken I 2021/22, 32 813, AI, AJ en AK.

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR INFRASTRUCTUUR, WATERSTAAT EN OMGEVING

Aan de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening

Den Haag, 27 oktober 2022

De leden van de vaste commissie voor Infrastructuur, Waterstaat en Omgeving hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van 26 september 2022⁴ waarbij u de vragen beantwoordt van de leden van de fracties van GroenLinks en de PvdD inzake een aantal brieven⁵ betreffende hyperscale datacenters. De leden van de fractie van de **PvdD** wensen de regering naar aanleiding van deze beantwoording nog de volgende vervolgvragen te stellen. De leden van de fractie van **50PLUS** sluiten zich graag bij de door de fractie van de PvdD gestelde vragen aan.

De leden van de fractie van de PvdD wijzen erop dat de regering in de motie Koffeman c.s.⁶ wordt gevraagd de publiekrechtelijke bevoegdheden te gebruiken om uitvoering van het bestemmingsplan in Zeewolde, dat in de vestiging van een datacenter voorziet, te blokkeren. Deze leden vragen de regering het volgende:

1. Is het juist dat de Kroon bevoegd is om, wegens strijd met het algemeen belang, een besluit van een gemeentebestuur te schorsen? Indien dit het geval is, geldt dit dan ook voor een besluit tot vaststelling van een bestemmingsplan?
2. Is het juist dat als het betreffende bestemmingsplan onherroepelijk is, de Kroon bevoegd is dat plan wegens strijd met het algemeen belang te vernietigen?
3. In antwoord op de eerder door de leden van de fractie van de PvdD gestelde vraag 3 verwijst de regering naar een juridische analyse.⁷ Is de regering bereid om deze analyse met de Kamer te delen?
4. Op grond van voormelde analyse meent de regering dat er geen grond is voor voordracht voor vernietiging van het bestemmingsplan Trekkersveld IV door de Kroon. Blijkens de door de regering aangevoerde argumenten heeft deze conclusie betrekking op een vernietiging wegens strijd met het recht. Acht de regering een vestiging van een hyperscale datacenter in het bestemmingsplangebied niet in strijd met het algemeen belang? Als de Eerste Kamer van oordeel is dat het algemeen belang zich daartegen wel verzet, waarom is dat op zichzelf niet voldoende grond om te oordelen dat het algemeen belang zich verzet tegen vestiging van zo'n center ter plaatse?
5. De regering beroept zich bij haar conclusie dat er geen grond is voor voordracht voor vernietiging van het aan de orde zijnde bestemmingsplan op gegevens die gelden voor de periode "voorafgaand aan de vaststelling van het bestemmingsplan".⁸ Als de Kroon na die periode oordeelt dat het algemeen belang zich verzet tegen het voortbestaan van de vestigingsmogelijkheden die door het plan in het leven zijn geroepen, is de Kroon dan

⁴ Kamerstukken I 2022/23, 32 813, AO.

⁵ Kamerstukken I 2021/22, 32 813, AI, AJ en AK.

⁶ Kamerstukken I 2021/22, 32 813, K.

⁷ Kamerstukken I 2022/23, 32 813, AO, p. 8.

⁸ Kamerstukken I 2022/23, 32 813, AO, p. 8.

bevoegd en gerechtigd tot vernietiging van bedoeld bestemmingsplan? Zo nee, uit welke voorschriften blijkt dat?

6. De leden van de fractie van de PvdD wijzen erop dat de regering geen antwoord heeft gegeven op de eerder door deze leden gestelde vraag 5. Deze leden specificeren de betreffende vraag aan de regering derhalve als volgt: "Is de regering het met de leden van de fractie van de PvdD eens dat vestiging van een hyperscale datacenter op het Bedrijventerrein Trekkersveld IV ongewenst is?".
7. De leden van de fractie van de PvdD zijn het met de regering eens dat de gemeente Zeewolde bevoegd gezag is voor de vaststelling van de bestemming van de gronden en het daarvoor geldende bestemmingsplan. Dit laat volgens deze leden echter onverlet dat de regering bevoegd is om een besluit voor schorsing of vernietiging voor te dragen. In het licht van die bevoegdheid mag in de visie van deze leden van de regering een oordeel worden verlangd, en dus een antwoord op bedoelde vraag 5 zoals deze hiervoor nader is gespecificeerd. Deze leden vernemen graag het antwoord van de regering daarop. Als het antwoord van de regering ontkennend is; op grond waarvan komt de regering dan tot dat oordeel en hoe verdraagt dat oordeel zich met de uitspraak van de Eerste Kamer in de aangenomen motie-Koffeman c.s.⁹? Als het antwoord van de regering bevestigend is; wat gaat de regering dan doen om tot uitvoering van de bedoelde motie te komen?

De leden van de vaste commissie voor Infrastructuur, Waterstaat en Omgeving zien uw reactie met belangstelling tegemoet en ontvangen deze graag **binnen vier weken** na dagtekening van deze brief.

Drs. H.J. Meijer

Voorzitter van de vaste commissie voor Infrastructuur, Waterstaat en Omgeving

⁹ Kamerstukken I 2021/22, 32 813, K.

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR VOLKSHUISVESTING EN RUIMTELIJKE ORDENING

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 2 december 2022

Hierbij bied ik u de antwoorden aan op de schriftelijke vervolgvragen die zijn gesteld door de leden van de fractie van de PvdD waarbij de leden van de fractie van 50PLUS zich hebben aangesloten. Deze vragen werden ingezonden op 27 oktober 2022, met kenmerk 171510.03U.

De minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening,

Hugo de Jonge

De leden van de fractie van de PvdD wijzen er op dat de regering in de motie Koffeman c.s.¹⁰ wordt gevraagd de publiekrechtelijke bevoegdheden te gebruiken om uitvoering van het bestemmingsplan in Zeewolde, dat in de vestiging van een datacenter voorziet, te blokkeren. Deze leden vragen het volgende:

1. Is het juist dat de Kroon bevoegd is om, wegens strijd met het algemeen belang, een besluit van een gemeentebestuur te schorsen? Indien dit het geval is, geldt dit dan ook voor een besluit tot vaststelling van een bestemmingsplan?

Antwoord

Ja, op grond van artikel 132, vierde lid, van de Grondwet, kan de Kroon een besluit van een gemeentelijk of provinciaal bestuursorgaan vernietigen indien het besluit in strijd is met het recht of het algemeen belang. Aan een vernietiging kan een schorsing vooraf gaan. Dit geldt ook voor een besluit tot vaststelling van een bestemmingsplan. Een voordracht tot schorsing wordt gedaan door de minister die het aangaat die hierover overleg pleegt met de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, tenzij schorsing onverwijld plaats dient te vinden. Schorsing is overigens niet een op zichzelf staand instrument, maar bedoeld om de situatie te bevriezen voor de periode waarin wordt gezien of vernietiging van het besluit is aangewezen.

2. Is het juist dat als het betreffende bestemmingsplan onherroepelijk is, de Kroon bevoegd is dat plan wegens strijd met het algemeen belang te vernietigen?

Antwoord

Ja, op grond van artikel 132, vierde lid, van de Grondwet, kan de Kroon een besluit van een gemeentelijk of provinciaal bestuursorgaan vernietigen indien het besluit in strijd is met het recht of het algemeen belang. Deze regeling is verder uitgewerkt in de Gemeentewet, de Provinciewet en de Algemene wet bestuursrecht.

3. In antwoord op de eerder door de leden van de fractie van de PvdD gestelde vraag 3 verwijst de regering naar een juridische analyse. Is de regering bereid om deze analyse met de Kamer te delen?

Antwoord

Alleen algemene juridische beleidsadviezen van de Landsadvocaat kunnen worden verstrekt aan de Kamer. Hiervan is bij de voorliggende adviezen geen sprake. Omdat de adviezen zien op de concrete rechtspositie van de Staat, kunnen de adviezen niet worden verstrekt vanwege risico's voor de procespositie van de Staat. Door de beantwoording van deze en eerdere Kamervragen waarin de adviezen beknopt worden samengevat, geef ik Uw Kamer zo veel mogelijk inzicht in de strekking van de adviezen.

4. Op grond van voormelde analyse meent de regering dat er geen grond is voor voordracht voor vernietiging van het bestemmingsplan Trekkersveld IV door de Kroon. Blijkens de door de regering aangevoerde argumenten heeft deze conclusie betrekking op een vernietiging wegens strijd met het recht. Achten de regering een vestiging van een hyperscale datacenter in het bestemmingsplangebied niet in strijd met het algemeen belang? Als de Eerste Kamer van oordeel is dat het algemeen belang zich daartegen wel verzet, waarom is dat op zichzelf niet voldoende grond om te oordelen dat het algemeen belang zich verzet tegen vestiging van zo'n center ter plaatse?

Antwoord

In 2010 is het Beleidskader schorsing en vernietiging verschenen, waarin het kabinet aangeeft hoe zal worden omgegaan met deze instrumenten. In dat Beleidskader is tot uitdrukking gebracht dat weliswaar elk besluit dat in strijd is met het recht of het algemeen belang, in beginsel kan worden vernietigd, maar dat daarbij de proportionaliteit centraal staat. Niet iedere strijd met het recht of het algemeen belang is van zodanig gewicht dat vernietiging gerechtvaardigd is. De Kroon stelt zich terughoudend op bij vernietiging wegens strijd met het algemeen belang. Er wordt niet lichtvaardig

¹⁰ Kamerstukken I 2021/22, 32813, K.

ingegrepen op de constitutioneel verankerde vrijheid van gemeenten en provincies om de belangen te dienen die hen zijn toevertrouwd.

Het ontbreekt in dit geval aan gronden om tot vernietiging over te (kunnen) gaan. Strijd met het recht is niet aan de orde en vernietiging van een besluit vanwege strijd met het algemeen belang brengt een zware motiveringsplicht met zich mee. Aangegeven moet worden wat de aard van het algemene belang is en waarom het algemene belang in dit specifieke geval uitgaat boven de belangen die het gemeentelijk bestuursorgaan met zijn besluit beoogt te dienen. Rijksbeleid kan een reden vormen voor vernietiging wegens strijd met het algemeen belang, maar in dit geval was er op het moment dat de gemeenteraad van Zeewolde het bestemmingsplan vaststelde, waarmee de vestiging van een hyperscale datacentrum mogelijk werd gemaakt, geen helder Rijksbeleid en heeft de gemeente binnen haar bevoegdheden en binnen het op dat moment bestaand rijksbeleid gehandeld.

Het nieuwe beleid inzake hyperscale datacentra dat na het nemen van het voorbereidingsbesluit op 16 februari 2022 gelijktijdig met het ontwerpbesluit met de instructieregels werd opgesteld, biedt onvoldoende grondslag om in te grijpen in het besluit tot vaststelling van het bestemmingsplan en daarmee in de constitutioneel verankerde vrijheid van de gemeente om de belangen te dienen die aan haar zijn toevertrouwd. Op het moment dat de gemeenteraad het bestemmingsplan vaststelde was er geen strijd met concreet Rijksbeleid.

Het oordeel van de Eerste Kamer dat het algemeen belang zich tegen de vestiging van een hyperscale datacentrum verzet, weegt zwaar voor het Kabinet maar brengt geen verandering in bovengenoemde verhouding tussen rijk en gemeente.

5. De regering beroept zich bij haar conclusie dat er geen grond is voor voordracht voor vernietiging van het aan de orde zijnde bestemmingsplan op gegevens die gelden voor de periode "voorafgaand aan de vaststelling van het bestemmingsplan". Als de Kroon na die periode oordeelt dat het algemeen belang zich verzet tegen het voortbestaan van de vestigingsmogelijkheden die door het plan in het leven zijn geroepen, is de Kroon dan bevoegd en gerechtigd tot vernietiging van bedoeld bestemmingsplan? Zo nee, uit welke voorschriften blijkt dat?

Antwoord

Zoals in het antwoord op vraag 4 aangegeven, biedt het nieuwe beleid inzake hyperscale datacentra dat na het nemen van het voorbereidingsbesluit op 16 februari 2022 gelijktijdig met het ontwerpbesluit dat nu bij uw Kamer is voorgehangen wordt opgesteld, naar oordeel van de regering onvoldoende grondslag voor toepassing van de bevoegdheid tot voordracht tot vernietiging van eerdere besluiten van de gemeenteraad van Zeewolde omdat de constitutioneel verankerde vrijheid van de gemeente om de haar toevertrouwde belangen te dienen zwaarder wegen.

Dat betekent niet dat nimmer aanleiding kan zijn om in bijzondere omstandigheden een eerder besluit van een decentrale overheid te vernietigen als er nieuwe zwaarwegende (nieuwe) nationale belangen aan de orde zijn. In dat geval past een nieuwe afweging en geldt ook bovengenoemde proportionaliteitseis. In het geval van het bestemmingsplan te Zeewolde zou dat nieuwe nationale beleid dan ook moeten gelden voor andere vergelijkbare bedrijven en bestaande planologische vestigingsmogelijkheden die inbreuk maken op dat zwaarwegende nationale belang en reeds zijn toegestaan of vergund zijn.

In het geval van de gemeente Zeewolde is het zo dat META via een persbericht heeft aangegeven ter plaatse geen hyperscale datacentrum meer te willen realiseren. Het ontwerpbesluit met instructieregels voor hyperscale datacentra dat bij uw Kamer is voorgehangen zal in combinatie met voorbeschermingsregels na inwerkingtreding nieuwe initiatieven voor een hyperscale datacentrum op deze locatie ook niet meer mogelijk maken, ongeacht het huidige bestemmingsplan. Als het ontwerpbesluit is vastgesteld, moet de gemeente Zeewolde op basis van de instructieregel zelf het bestemmingsplan Trekkersveld IV aanpassen. Mocht er tussentijds een ontwikkeling plaatsvinden die strijdig is met het inmiddels in voorbereiding zijnde beleid en regels voor de vestiging van hyperscale datacentra, zal de regering opnieuw overwegen of het instrument van schorsing kan worden ingezet om deze ontwikkeling te bevriezen.

6. De leden van de fractie van de PvdD wijzen erop dat de regering geen antwoord heeft gegeven op de eerder door deze leden gestelde vraag 5. Deze leden specificeren de betreffende vraag aan de regering derhalve als volgt: "Is de regering het met de leden van de fractie van de PvdD eens dat vestiging van een hyperscale datacenter op het Bedrijventerrein Trekkersveld IV ongewenst is?"

Antwoord

Ja, de regering is het met de leden van de fractie van de PvdD eens dat vestiging van een hyperscale datacentrum op het Bedrijventerrein Trekkersveld IV ongewenst is. Het ontwerpbesluit dat aan uw Kamer is voorgehangen heeft de gemeente Zeewolde dan ook niet aangewezen als gebied dat is uitgezonderd van de opdracht om de vestiging van nieuwe hyperscale datacentra niet (meer) toe te staan.

7. De leden van de fractie van de PvdD zijn het met de regering eens dat de gemeente Zeewolde bevoegd gezag is voor de vaststelling van de bestemming van de gronden en het daarvoor geldende bestemmingsplan. Dit laat volgens deze leden echter onverlet dat de regering bevoegd is om een besluit voor schorsing of vernietiging voor te dragen. In het licht van die bevoegdheid mag in de visie van deze leden van de regering een oordeel worden verlangd, en dus een antwoord op bedoelde vraag 5 zoals deze hiervoor nader is gespecificeerd. Deze leden vernemen graag het antwoord van de regering daarop. Als het antwoord van de regering ontkennend is; op grond waarvan komt de regering dan tot dat oordeel en hoe verdraagt dat oordeel zich met de uitspraak van de Eerste Kamer in de aangenomen motie-Koffeman c.s.? Als het antwoord van de regering bevestigend is; wat gaat de regering dan doen om tot uitvoering van de bedoelde motie te komen?

Antwoord

Het ontwerpbesluit met instructieregels voor hyperscale datacentra wijzigt het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening en het Besluit kwaliteit leefomgeving (onder de Omgevingswet). Met deze wijziging krijgen gemeenten de opdracht om hun bestemmingsplan c.q. omgevingsplan aan te passen opdat het vestigen van nieuwe hyperscale datacentra niet wordt toegestaan. Voorafgaand wordt voorbescherming geregeld, zodat vestiging van nieuwe hyperscale datacentra ook niet mogelijk is zolang het bestemmingsplan c.q. omgevingsplan nog niet is aangepast. Zeewolde is niet opgenomen als uitzonderingsgebied op de instructieregel. Op deze manier beoogt de regering, in lijn met motie Koffeman, haar publiekrechtelijke bevoegdheden te gebruiken om uitvoering van het bestemmingsplan in Zeewolde, dat in de vestiging van een hyperscale datacentrum voorziet, te blokkeren voor nieuwe initiatieven. Meta heeft aangegeven haar initiatief tot een hyperscale datacentrum niet te willen voortzetten. Alle eventuele nieuwe initiatieven vallen onder de genoemde voorbescherming en de aangekondigde nieuwe regels en worden daarmee geblokkeerd. Toepassing van het instrumentarium uit het interbestuurlijk toezicht is dan aan de orde als de gemeente besluiten neemt of in strijd handelt met de nieuwe regels of het nieuwe beleid voor de vestiging van hyperscale datacentra of als zich ontwikkelingen voordoen die strijdig zijn met het beleid en regels die concreet in voorbereiding zijn.